

หลักสูตร คุณธรรมสำหรับข้าราชการ

บทนำ

ในการอยู่ร่วมกันไม่ว่าในวงการใดก็ตาม จำเป็นที่ทุกคนจะต้องมีคุณธรรมประจำใจ เพื่อให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อย ในวงราชการก็เช่นกัน ข้าราชการทุกคนควรทำตนให้เป็นผู้มีคุณธรรม เพื่อสนองเจตนารมณ์ของราชการและประชาชน โดยเราจะมาเรียนรู้กันว่ามีคุณธรรมใดบ้างที่เหมาะสมสำหรับการเป็นข้าราชการ ซึ่งจะนำไปสู่ความสมัครสมานสามัคคี การเป็นข้าราชการที่ดี ส่งเสริมการรักษาวินัยให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น และทำงานได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ

ความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนให้มีคุณธรรม

คุณธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสงบสุขและความเจริญ ผู้ต้องการความสงบสุขและความเจริญจึงต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรม ไม่ใช่เพียงเพื่อให้ตนเองมีความสงบสุขและความเจริญเท่านั้น แต่เพื่อให้ส่วนรวมมีความสงบสุขและความเจริญด้วย เพราะบุคคลกับส่วนรวมต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และความสงบสุข ความเจริญของบุคคลก็ขึ้นอยู่กับความมั่นคงปลอดภัยของชาติบ้านเมืองด้วย

ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติขึ้นอยู่กับการกระทำของคนในชาติเป็นส่วนสำคัญ และการกระทำที่ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยคุณธรรม ดังนั้น ผู้หวังความสงบสุขความเจริญและความมั่นคงปลอดภัยแก่ตัวเองและแก่ประเทศชาติ จึงต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรม

การฝึกฝนคุณธรรม

โดยที่คุณธรรมเป็นเครื่องมือส่งเสริมความสงบสุขและความเจริญให้แก่ตนเองเป็นส่วนตัวและแก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม ถ้าข้าราชการหย่อนคุณธรรมก็จะบั่นทอนความสงบสุขและความเจริญทั้งแก่ตนเองและแก่ประเทศชาติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ข้าราชการจะต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรมอยู่เสมอ

สิ่งโน้มนำให้ข้าราชการขาดหรือหย่อนคุณธรรม

อย่างไรก็ตาม มีสิ่งนี้อาจทำให้ข้าราชการขาดหรือหย่อนคุณธรรมต่ำลง นั่นก็คือ ความไม่ซื่อตรงต่อตัวเอง ซึ่งอาจเป็นการ

- วิจัยเข้าข้างตัวเองว่าสิ่งที่กระทำนั้นไม่ผิด
- โยนความรับผิดชอบให้ผู้อื่น โดยอ้างว่าผู้อื่นเป็นต้นเหตุให้ตนทำเช่นนั้น
- อภัยให้แก่ตัวเองในการทำผิด โดยหวังทำดีชดเชยเอาภายหลัง หรือ ยกเว้นให้แก่ตัวเองด้วยมีความรู้สึกว่าการทำผิดครั้งเดียวไม่เป็นไร
- มองเห็นศีลธรรมเป็นกฎเกณฑ์สำหรับคนอื่น
- เกี่ยงให้คนอื่นประพฤติดีเสียก่อน ตนจึงจะประพฤติดีตาม

ความหมายของคุณธรรม

คุณธรรมคืออะไร

คุณธรรม คือ สภาพความดีงามในจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นอยู่เสมอ จนทำให้เคยชินในการประพฤติดีเป็นปกติ

ส่วนผู้มีคุณธรรม หมายถึง ผู้มีความเคยชินประพฤติดีด้วยความรู้สึกในทางดีงาม สำหรับผู้ที่กระทำความดีเฉพาะหน้าชั่วคราว อาจยังไม่ใช่มิใช่ผู้มีคุณธรรมที่แท้จริง ทั้งนี้ผู้มีคุณธรรมจะต้องเป็นผู้มีความเคยชินในการประพฤติดีด้วยความรู้สึกในทางดีงามอย่างสม่ำเสมอ จึงจะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรม

ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างเช่น นาย ก. เดินอยู่ในฝูงชน เห็นเด็กตกน้ำ จึงกระโดดลงไปช่วยเด็กคนนั้น ให้พ้นจากการจมน้ำตาย ถือได้ว่า นาย ก. ประพฤติดี แต่ก็ยังไม่แน่ใจว่า นาย ก.เป็นผู้มีคุณธรรมหรือไม่ เพราะ นาย ก. อาจทำเพียงเพื่อให้คนอื่นนิยมชมชอบ ไม่ใช่เพราะมีคุณธรรมจริงๆ แต่ถ้านาย ก. ยอมสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอและเมื่อเห็นเด็กตกน้ำก็กระโดดลงไปช่วยทันทีด้วยความรู้สึกในทางดีงามเป็นปกติ ถ้าเป็นอย่างนี้พอจะเชื่อได้ว่า นาย ก. เป็นผู้มีความดี

ความสำคัญของคุณธรรมโดยทั่วไป

คุณธรรมกับวินัยนั้น เหมือนหรือต่างกันอย่างไร ในแง่ของความหมายที่เป็น “คำสั่ง” หรือ “คำสอน” หรือ “ปทัสสถาน” วินัยและคุณธรรมต่างก็เป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติเหมือนกัน แต่ในความหมายที่เป็นคุณสมบัติในตัวคน วินัยเป็นเพียง**ลักษณะ**ที่แสดงออกมาภายนอกเท่านั้น ต่างจากคุณธรรมที่เป็นสภาพความดีงามที่แท้จริงซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจ

ความสำคัญของคุณธรรม

คุณธรรมมีความสำคัญในหลายระดับ ทั้งในระดับทั่วไป ความสำคัญต่อตัวข้าราชการ
และความสำคัญต่อส่วนรวม

ความสำคัญของคุณธรรมโดยทั่วไป

เพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญของคุณธรรมโดยทั่วไป จึงขออัญเชิญพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของคุณธรรม ความตอนหนึ่งว่า

“...ความรู้ นั้นเป็นเหมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมเป็นเหมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำพาให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วยความสามัคคี คือ ปลอดภัยจนบรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์...”

พระบรมราโชวาท พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือนปี ๒๕๓๑

คุณธรรมกับความรู้

จากพระบรมราโชวาทข้างต้น เราเรียนรู้ได้ว่าคนเปรียบเหมือนรถยนต์ ความรู้เปรียบเหมือนเครื่องยนต์และคุณธรรมเปรียบเหมือนพวงมาลัย ดังนั้น ถ้ารถไม่มีเครื่องยนต์ก็วิ่งไปไหนไม่ได้ รถทั้งคันมีแต่เครื่องยนต์ ไม่มีพวงมาลัย ก็จะวิ่งชนโน่นชนนี้เข้ารกเข้าพงไม่ถึงจุดหมาย

จะเห็นได้ว่าคุณธรรมกับความรู้มีความสำคัญพอๆ กัน ข้าราชการทุกคนจึงต้องมีทั้งคุณธรรมและความรู้จึงจะบรรลุจุดหมายในชีวิตข้าราชการและทำประโยชน์สุขให้กับประชาชนส่วนรวมและประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

ความสำคัญของคุณธรรมต่อตัวข้าราชการ

นอกจากนี้คุณธรรมยังมีความสำคัญต่อตัวข้าราชการ เพราะเป็นเครื่องช่วยให้แต่ละคนประสบความสำเร็จความสุขความเจริญในหลายๆ ทาง เช่น คุณธรรมเป็นเครื่องธำรงค์ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เราไม่ตีค่าของมนุษย์ด้วยตัวเงิน แต่จะตีค่ากันด้วยคุณธรรม

- คุณธรรมเป็นเครื่องเสริมบุคลิกภาพ ผู้มีคุณธรรมจะเป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ในจิตใจ ความคิด ในคำพูด และในการกระทำ และมีหลักที่มั่นคงในการตัดสินใจ
- คุณธรรมเป็นเครื่องเสริมมิตรภาพ ทำให้ความสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นไปอย่างราบรื่น
- คุณธรรมเป็นเครื่องสร้างความสบายใจ ซึ่งนอกจากจะสบายใจเพราะการทำแต่ความดี ทำในสิ่งที่ถูกที่ควรแล้ว ยังสบายใจที่ไม่ต้องระแวงภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นอีกด้วย
- คุณธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสำเร็จและความมั่นคงปลอดภัยในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต

ความหย่อนในคุณธรรม

แต่บางครั้งก็มีสาเหตุให้ข้าราชการบางคนมีความหย่อนในคุณธรรมได้ เช่น

- อาจเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี ซึ่งขาดคุณสมบัติที่จะเป็นข้าราชการ
- อาจเป็นผู้ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ต้องออกจากราชการ
- อาจเสียบุคลิกภาพ ซึ่งไม่เหมาะที่จะเลื่อนขึ้นดำรงตำแหน่งสูงๆ
- อาจไม่เป็นที่รักของผู้บังคับบัญชา ของผู้ร่วมงานและของประชาชนทั่วไป ซึ่งจะไม่ได้รับการสนับสนุนในความก้าวหน้า
- อาจต้องระแวงภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น

สาเหตุเหล่านี้จะเป็นอุปสรรคบั่นทอนความมั่นคง ความปลอดภัย และความเจริญในการรับราชการและการดำรงชีวิตต่อไป ข้าราชการที่หย่อนในคุณธรรมจะไม่มีความสุขความเจริญในชีวิตการเป็นข้าราชการ

ความสำคัญของคุณธรรมต่อส่วนรวม

สุดท้ายคุณธรรมยังมีความสำคัญต่อส่วนรวม เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างความสงบสุขและความเจริญให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ เพราะความสงบสุขในประเทศจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อคนในชาติมีคุณธรรมที่ทำให้ไม่เบียดเบียน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ไม่ล่วงล้ำสิทธิของกันและกัน ไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย วินัย จรรยาข้าราชการ และจรรยาวิชาชีพที่ใช้บังคับกัน เป็นต้น ส่วนความเจริญของประเทศชาติจะมีได้ก็ต่อเมื่อคนในชาติมีคุณธรรมที่ทำให้ร่วมมือร่วมใจกันมุ่งสร้างและพัฒนาประเทศชาติ สละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ช่วยกันป้องกันภัยที่จะเกิดแก่ประเทศชาติ เป็นต้น

หลักธรรมสำหรับข้าราชการ

มีหลักธรรมบางประการที่ข้าราชการควรถือปฏิบัติ เพื่อความสุขความเจริญของตนเองและประเทศชาติ เช่น

- ทศพิธราชธรรม
- คุณธรรมที่ส่งเสริมการรักษาวินัย
- จรรยาข้าราชการ จรรยาวิชาชีพ

ข้าราชการกับคุณธรรม

คุณธรรมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการเป็นข้าราชการ เพราะข้าราชการเป็นกลไกที่สำคัญยิ่งในการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน การปฏิบัติงานและปฏิบัติตนของข้าราชการจึงส่งผลถึงความสงบสุขและความเจริญของประเทศชาติโดยตรง

ยกตัวอย่างเช่น

ถ้าข้าราชการนัดหยุดงานหรือสไตรค์จะทำให้เกิดความวุ่นวายเสียหายต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างมาก

นอกจากนี้ข้าราชการยังถือเป็นผู้บริการให้ประชาชน ซึ่งเป็น “ผู้ให้” ไม่ใช่ “ผู้รับ” จึงต้องมีความเสียสละ มีความอดทน มีความเป็นธรรม กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่เลือกปฏิบัติ มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน และข้าราชการยังเป็นผู้นำประชาชนไปในทางที่ดี จึงต้องประพฤติดี ดังนั้น ข้าราชการจึงต้องมีคุณธรรมยิ่งกว่าประชาชนทั่วไป

ทศพิธราชธรรม

ข้าราชการเป็นผู้ทำงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและส่วนรวม สามารถให้คุณให้โทษแก่ประชาชนได้ ข้าราชการที่ดีจึงต้องมีหลักธรรมในใจ หลักธรรมที่ข้าราชการควรมียึดถือ คือ ทศพิธราชธรรม เป็นหลักธรรมสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน หรือผู้ปกครองราษฎร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงถือปฏิบัติ และครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตลอดมา สมควรอย่างยิ่งที่ข้าราชการจะต้องเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ ประโยชน์สุขของประชาชน และความมั่นคง ยั่งยืนของประเทศชาติต่อไป

ข้าราชการจึงเป็นผู้ช่วยในการคุ้มครองช่วยเหลือประชาชนให้ได้อยู่ดีกินดีมีความสุขและปลอดภัย โดยจะยึดถือทศพิธราชธรรมเป็นบรรณาภิบาลและคุณธรรมประจำใจ

ทศพิธราชธรรม มี ๑๐ ประการ ประกอบด้วย

๑. ทาน้ำง	๖. ตะป้ง
๒. สีสั่ง	๗. อักโกั้ง
๓. ปริงจาคั่ง	๘. อะวิหิงสา
๔. อาชชะวัง	๙. ชั้นติ
๕. มัททะวัง	๑๐. อะวิโรธะนัง

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๑ ทาน้ำ หรือการให้

ทศพิธราชธรรมประการที่ ๑ **ทาน้ำ** หรือ การให้ หมายถึง การให้วัตถุภายนอกเป็น
สิ่งของต่าง ๆ โดยต้องมีผู้รับโดยตรง เป็นการสร้างสรรค์ความสงบสุขและเป็นเรื่องของ
ความเสียสละที่จะให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ประชาชน

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

ทาน้ำ → ให้ความสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้มาติดต่อในราชการ
อันเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๒ สีสั่ง หรือภาวะปกติอันเป็นความประพฤติที่ดีงาม

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๒ คือ **สีสั่ง** ภาวะปกติ สีละ แปลว่า ปกติ ภาวะปกติ ไม่มีอะไรวุ่นวายรวมทั้งการปฏิบัติเพื่อให้เกิดภาวะเช่นนั้น หรือความประพฤติที่ดีงาม หมายถึง การงดเว้นจากการทำชั่ว ไม่ทำอะไรที่เป็นการไม่เหมาะสมไม่ควร โดยมีความสำนึก รู้ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรควร อะไรไม่ควร แล้วยับยั้งชั่งใจ งดเว้นจากการกระทำที่ไม่ดี ไม่เหมาะสม ไม่ควรนั้นเสีย

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

- สีสั่ง → ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม
- ไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๓ ปรিজาคัง

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๓ **ปรিজาคัง** หมายถึง การให้ แต่เป็นการให้ภายในทางจิตใจไม่ต้องมีผู้รับก็ได้ ต่างจากทานั่ง ทานั่งให้ต้องมีผู้รับ ปรিজาคังให้โดยไม่ต้องมีผู้รับ ปรিজาคังสิ่งที่ไม่ควรมีอยู่ในตน อะไรที่ไม่ควรมีอยู่ในตนบริจาคออกไป นี้เรียกว่า สละสิ่งที่ไม่ต้องมีผู้รับ ไม่ซ้ำกับคำว่า ทานั่ง ปรিজาคังเป็นการยอมสละเพื่อประโยชน์ที่ยิ่งกว่า หรือยอมสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

ปรিজาคัง → อุทิศเวลาให้แก่ราชการไม่หาผลประโยชน์ ซึ่งอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมในหน้าที่ราชการ

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๔ อาชชะวัง หรือความซื่อตรง

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๔ อาชชะวัง หรือ ความซื่อตรง หมายถึง ความซื่อตรง ความเปิดเผย ไม่เกิดโทษเกิดภัย ไม่เกิดอันตรายใด ๆ เป็นที่ไว้วางใจได้ ซื่อตรงตั้งแต่ตนเอง คือ ความเป็นมนุษย์ของตนเองและซื่อตรงต่อผู้อื่นซึ่งเกี่ยวข้อง โดยสรุป คือ ซื่อตรงต่อหน้าที่ที่จะต้องทำ ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง ให้ซื่อตรงเพียงพอให้เหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์ ไม่คิดคดทรยศต่อประเทศชาติและประชาชน ข้าราชการที่ดีต้องเป็นคนตรง ไม่คิดคดทรยศต่อประเทศชาติและประชาชน

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

อาชชะวัง → ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๕ มัททะวัง หรือความสุภาพอ่อนโยน

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๕ มัททะวัง หรือ ความสุภาพอ่อนโยน มัททะ แปลว่า ความอ่อนโยนภายนอก คือ อ่อนโยนต่อบุคคลซึ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว เป็น การสร้างสรรค์ ซึ่งความรักความสามัคคี เป็นความอ่อนโยนภายนอก และความอ่อนโยนภายใน คือ ความอ่อนโยนของจิตใจคือจิตที่อบรมไว้ดีแล้วมีความเหมาะสมถูกต้องอ่อนโยนพร้อมที่จะ ใช้ทำหน้าที่ใด ๆ ก็ได้เหมือนเสื้อผ้าที่อ่อนดีแล้วจะปั่นเป็นอะไรก็ได้ จิตใจที่อ่อนโยนแล้ว เหมาะสมที่จะปฏิบัติธรรมะอันสูงขึ้นไปได้ทุกอย่างทุกประการ จนสำเร็จประโยชน์

การเป็นข้าราชการที่ดีจะต้องประพฤติปฏิบัติต่อประชาชนด้วยความสุภาพอ่อนโยน ถ้าเป็นคนทีสุภาพอ่อนโยนแล้วก็จะได้รับความรัก ความนับถือ และศรัทธาจากประชาชน

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

- มัททะวัง → สุภาพเรียบร้อยต่อข้าราชการด้วยกัน
- สุภาพเรียบร้อยต่อประชาชน

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๖ ตะบັง หรือความพากเพียร

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๖ ตะบັง หรือ ตปะ โดยปกติ หมายถึง วิริยะ คือ ความพากเพียร ความบากบั่น ความก้าวหน้า ความไม่ถอยหลัง ความไม่หยุดอยู่กับที่มีคุณสมบัติเผาผลาญกิเลสและความชั่วโดยประการทั้งปวง อาจจะระบุไปยังสิ่งๆที่เรียกว่า อิทธิบาท ทั้ง ๔ ประการก็ได้ เป็นตบะเผาผลาญกิเลส เป็นคุณลักษณะของคนที่เข้มแข็งที่จะต้องเพียรปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ลดละ แม้จะเป็นหน้าที่ที่ไม่ชอบก็ต้องทำ และทำให้ดีที่สุด

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

ตะบັง → ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความอุตสาหะ

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๗ อักโกธัง หรือความไม่โกรธ

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๗ อักโกธัง หรือ ความไม่โกรธ ตามตัวหนังสือ แปลว่า ไม่กำเริบ ไม่มีความกำเริบภายใน คือ กลุ่มอยู่ในใจ ไม่มีความกำเริบ ภายนอก คือ ประทุษร้ายบุคคลอื่น ไม่กำเริบทั้งภายใน ไม่กำเริบทั้งภายนอก เรียกว่า “อักโกธัง”

ข้าราชการต้องไม่โกรธ ถ้าเกิดโกรธขึ้นมาก็ต้องคุมสติ ช่มตัวเองไม่ให้แสดง ความโกรธออกมา ไม่ลุอำนาจของความโกรธ โดยทำอะไรลงไปด้วยอำนาจของ ความโกรธ

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

อักโกธัง → รักษาความสามัคคีระหว่างข้าราชการ
→ ไม่ประพฤติชั่ว

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๘ อะวิหิงสา หรือความไม่เบียดเบียน

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๘ อะวิหิงสา หรือ ความไม่เบียดเบียน ไม่มีการกระทำ อันเบียดเบียนกระทบกระทั่งตนเองหรือผู้อื่น เบียดเบียนผู้อื่นนั้นรู้จักดี แต่ที่เบียดเบียนตนเองนี้ บางทีก็ฝืนฝืนจะรู้จัก คือถ้าเป็นการทำตนเองให้ลำบากเปล่า ๆ ก็เป็นการเบียดเบียนตนเอง เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องทำตนเองให้ลำบาก เหมือนที่ทำกันเกินกว่าเหตุ ทำแต่พอดีก็ไม่ต้องมีความลำบาก ถึงจะมีความลำบากก็ไม่ใช้ว่าเป็นความลำบาก ที่ว่าเหลือที่จะทนทานหรือจะกระทำได้

ข้าราชการต้องไม่ทำอะไรที่เป็นการเบียดเบียนประชาชน ข้าราชการที่ทำงานติดต่อกับประชาชนเป็นประจำวัน มีโอกาสที่จะเบียดเบียนประชาชนได้มาก คนที่อยากให้ถูกเบียดเบียนก็มี เพราะอยากได้เร็ว อยากได้ก่อนคนอื่น แต่การกระทำเช่นนี้ถือเป็นการเบียดเบียน เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

- อะวิหิงสา → ไม่อาศัยอำนาจหน้าที่ราชการหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น
- หาผลประโยชน์อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรมในหน้าที่ราชการ

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๙ ขันติ หรือความอดทน

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๙ ขันติ หรือ ความอดทน รอได้ คอยได้ บางทีก็แปลว่า ความสมควร เพราะเราอดทนได้คอยได้ ก็สมควรแก่ความเป็นผู้ที่ทำอะไรได้สำเร็จ ถ้าไม่อดทน รอไม่ได้ คอยไม่ได้ ก็เป็นบ้าตลอดเวลา ยิ่งเป็นผู้ใหญ่เท่าไร ยิ่งจะต้องอดทน เท่านั้น อย่าเข้าใจว่าจะต้องเอาความอดทน หรือต้องอดทนนั้นไปไว้แก่ฝ่ายผู้น้อยนั้น ไม่ถูกต้อง ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ยิ่งจะต้องอดทนต่อความโง่ของผู้น้อย เพราะผู้น้อยมักจะเป็น คนโง่ไม่สมประกอบหรือไม่สามารถใด ๆ เท่านั้น ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งทำให้ฝ่ายผู้ใหญ่ ต้องอดทน ฟังรู้ไว้ว่าความอดทนเป็นเรื่องของฝ่ายผู้ใหญ่ไม่ใช่ฝ่ายผู้น้อย ยิ่งเป็นผู้ใหญ่ มากเท่าไร ยิ่งจะต้องอดทนมากขึ้นเท่านั้น ยิ่งมีผู้อยู่ในบังคับบัญชาามากเท่าไร ยิ่งจะต้องมี ความอดทนมากขึ้นเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ประสบความสำเร็จ

ข้าราชการต้องมีความอดทน คือ อดทนต่อปัจจัยที่จะก่อให้เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง อดทนต่อความลำบากตรากตรำ อดทนต่อถ้อยคำที่จาบจ้วงล่วงเกิน อดทนใน เรื่องการใช้จ่ายให้พอกับเงินเดือน โดยไม่ไปหาความพอกจากการทุจริต ซึ่งจะสร้างทุกข์ ให้แก่ประชาชน

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

- ขันติ → ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
- ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลดีและความก้าวหน้าแก่ราชการ

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๑๐ อะวิโรธนะ หรือความไม่ผิด

ทศพิธราชธรรม ประการที่ ๑๐ **อะวิโรธนะ** หรือ ความไม่ผิด อวิโรธนะ แปลว่า ความไม่มีอะไรพิรุช คือ ไม่ผิดไปจากแนวทางแห่งความถูกต้อง คำว่า พิรุช หมายความว่า ผิดไปจากแนวแห่งความถูกต้อง ซึ่งจะนำมาซึ่งความผิดพลาด คือ อันตรายหรือทุกข์โทษ โดยประการทั้งปวง

การเป็นข้าราชการที่ดีจะต้องทำอะไรไม่ผิด คือ จะทำอะไรต้องศึกษาพิจารณา ไตร่ตรองให้รู้อย่างรอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด ไม่ทำอะไรผลีผลาม ต้องคิดพิจารณาให้รอบคอบก่อนที่จะทำ

คุณธรรมที่ส่งเสริมวินัย

อะวิโรธนะ → ส่งเสริมวินัยทุกข้อ

จรรยาข้าราชการ

ตามมาตรา ๗๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กล่าวไว้ว่า “ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาจรรยาข้าราชการตามที่ส่วนราชการกำหนดไว้โดยมุ่งประสงค์ให้เป็นข้าราชการที่ดี มีเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นข้าราชการ โดยเฉพาะเรื่องดังต่อไปนี้

- การยึดมั่นและยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- ความซื่อสัตย์สุจริต และความรับผิดชอบ
- การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้
- การปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม
- การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน”

มาตรา ๗๙ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดไม่ปฏิบัติตามจรรยาข้าราชการอันมิใช่เป็นความผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาตักเตือนนำไปประกอบการพิจารณาแต่งตั้งเลื่อนขั้นเงินเดือน หรือสั่งให้ข้าราชการผู้นั้นได้รับการพัฒนา

บทสรุป

คุณธรรมมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อชีวิตของคนทุกคน แต่สำหรับข้าราชการมีความจำเป็นที่ต้องมีคุณธรรมมากกว่าคนทั่วไป เพราะถ้าข้าราชการขาดคุณธรรมย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนและประเทศชาติ ข้าราชการจึงต้องทำความเข้าใจความหมายของคุณธรรม ตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรม และมีคุณธรรมประจำใจอยู่เสมอ โดยมีทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ครอบคลุมให้ข้าราชการกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามในทุกๆ ด้าน นอกจากนี้คุณธรรมยังช่วยส่งเสริมการรักษาวินัยของข้าราชการ ซึ่งจะช่วยให้ข้าราชการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สุขแก่ตัวข้าราชการเอง ประชาชน และประเทศเกิดความมั่นคงแก่ชาติ